

ВІДГУК

Офіційного опонента на дисертаційну роботу Кравченко Марти Ярославівни «Мистецтво прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: європейський контекст, художні особливості, персоналії», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства зі спеціальності 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво

Детальний аналіз дисертації Кравченко М. Я. «Мистецтво прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: європейський контекст, художні особливості, персоналії» дозволяє зробити наступні узагальнюючі висновки щодо актуальності обраної теми дослідження, рівня обґрунтованості основних наукових положень, сформульованих дисертанткою висновків, наукової новизни, практичного значення, достовірності, а також загальної оцінки дисертаційної роботи.

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Здійснене у дисертації дослідження покликане вперше в українській мистецтвознавчій науці висвітлити, охарактеризувати та проаналізувати досі недостатньо, а у деяких питаннях і зовсім не вивчений пласт сучасного декоративного мистецтва репрезентований тією частиною ювелірного мистецтва, яке розглядає прикрасу як концептуальний арт-об'єкт, наділяє її формальними параметрами своєрідної міні скульптури (часто з певним кольористичним вирішенням) та вносить у такий твір власні світоглядні та філософські змісти. Цей напрямок ювелірної творчості не обмежується роботою з традиційними для класичного ювелірного мистецтва матеріалами та техніками, а сміливо експериментує із зовсім, сказати б, незвичними або, як називає дисертантка «альтернативними» (стор. 5): алюміній, сталь, пластик, латекс, силікон, папір, тканина і т.п. Отже, дане дисертаційне дослідження є

актуальним, оскільки заповнює значну прогалину в сучасному українському мистецтвознавстві.

Актуальність теми підкріплюється також здійсненим аналізом культурно-соціального середовища, у якому сьогодні такий напрямок творення прикрас розвивається та висвітленням основних проблем його розвитку в Україні (стор.6).

Постановка досліджуваної проблематики українського декоративного мистецтва у європейському контексті, аналіз значного обсягу європейських шкіл, творчості митців даного напрямку, джерел мистецької критики, виставок, каталогів (перекладених автором із кількох іноземних мов, що у Списку використаних джерел відображено пунктами 134 - 194) додають гостроти актуальності обраної теми. Завдяки цьому введено у науковий обіг цілий ряд джерел, які раніше не висвітлювались. Вони стосуються творчості сучасних австрійських, голландських, італійських, чеських, словацьких, польських та українських митців.

Достовірність одержаних результатів дослідження, що полягають у комплексному аналізі мистецтва прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. як складової частини загальноєвропейського мистецького процесу, висвітлення концептуальних засад творчості провідних митців та характеристика художніх особливостей творів не викликають сумнівів.

Наведені у дисертаційній роботі теоретичні обґрунтування та мистецтвознавчий аналіз фактологічного матеріалу виконані коректно та на належному науковому рівні.

Висновки, які сформульовані у дисертаційній роботі, містять нові наукові положення, які розкривають процес творення нової образно-пластичної системи мистецтва прикрас в Україні, оновлення художніх засобів та декоративно-образного навантаження прикрас завдяки експериментам з матеріалами, формами, декором.

Висновки 1, 2 підсумовують багату інформаційну базу зарубіжного досвіду мистецтва прикрас та, водночас фіксують відсутність в Україні комплексних

розвідок про прикраси з альтернативних матеріалів. Пропонується, як висновок з аналізу спеціальної мистецтвознавчої термінології, для вживання у дослідженні термін «прикраси». Висновки 3,4 включають історико-мистецтвознавче обґрунтування сприятливої ситуації для розвитку новаторських тенденцій у мистецтві прикрас в країнах Центральної Європи та обмежені можливості в Україні за часів відсутності незалежної держави. Підкреслюється, що у 1990-х роках з утвердженням незалежності України, активізацією мистецьких контактів між країнами, свободою митців у виборі матеріалів і засобів вираження формується концептуальне переосмислення прикрас як самодостатнього твору пластики. Висновок 5 виокремлює творчі напрямки розвитку художніх особливостей прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Дисертанткою отримані наступні основні наукові результати:

- вперше окреслено шляхи розвитку мистецтва прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст.;
- вперше висвітлено еволюцію прикрас, яка пов'язана із застосуванням різноманітних матеріалів – від коштовних до альтернативних;
- у хронологічному порядку здійснено аналіз художніх особливостей прикрас в Україні означеного періоду;
- з'ясовано та охарактеризовано спільні та відмінні риси мистецтва прикрас в Україні та країнах Центральної Європи. У мистецтвознавчий обіг введено визначення термінів «прикраса» та «мистецтво прикрас», подано аналіз значного обсягу творів українських та зарубіжних авторів. Прикраси, створені з традиційно ювелірних та альтернативних матеріалів, з новим концептуальним змістом та пластикою, уперше розглядаються як самостійний художній феномен.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення роботи полягає в наступному:

- проведене дослідження дає можливість використати його теоретичні положення та основні висновки у подальших наукових розробках проблематики українського декоративного мистецтва, насамперед у питаннях аналізу та осмислення творчості сучасних митців;
- матеріали дисертації можуть бути залучені до лекційних курсів з історії декоративного мистецтва та концептуальних смислів мистецтва ХХ – ХХІ ст. у навчальному процесі для підготовки фахівців мистецьких спеціальностей.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій

Основні положення дисертації опубліковані у десяти наукових працях, з них - 5 статей у фахових виданнях за переліком ДАК України, в тому числі 1 стаття у виданні, що включене до наукометричної бази, 2 статті у закордонних виданнях.

Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації і достатньо повно відображає основні положення дослідження.

Структура та основний зміст дисертації

Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг дисертаційної роботи – 169 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 230 позицій, додатки складаються із 109-ти рисунків, таблиць і словника авторів прикрас.

У вступі відображено актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами, планами і темами, мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічну основу, новизну та практичне значення.

Перший розділ присвячено аналізу літератури, джерел, методиці дослідження та термінологічним дефініціям.

У другому розділі дисертації у центрі уваги авторки є розкриття особливостей розвитку прикрас у Європі останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. та характеристика умов розвитку мистецтва прикрас, фахові школи, творчість провідних митців, концептуальні засади художніх напрямків.

Третій розділ містить аналіз розвитку мистецтва прикрас в Україні окресленого в дисертації періоду, основних тенденцій. Загальні та індивідуальні художні закономірності подаються на тлі культурно-мистецького середовища країни.

У четвертому розділі в центрі дослідницького інтересу авторки є художні особливості прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. Тут вона зупиняється на проблемах пошуку образу та виражальних засобів у прикрасах 1970 – 1980-х років, формотворчих концепцій майстрів прикрас 1990 – 2010-х років, а також на питаннях перспективи та напрямів розвитку мистецтва авторських прикрас, необхідності створення відповідної навчально-матеріальної бази, активної виставкової та галерейної діяльності, якомога повнішого висвітлення цього явища у наукових публікаціях.

Загальні висновки по дисертації відповідають її змісту, конкретно і стисло висвітлюють основні наукові результати.

Загалом можна зазначити, що дисертація є закінченою науковою роботою, в якій отримані нові наукові результати, що мають теоретичну та практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційного дослідження

1. Виклад матеріалу другого розділу про розвиток прикрас в Європі за окремими країнами, напевно, краще був би структурований при виборі принципу аналізу за стильовими напрямками та мистецькими концепціями. Проте, подана у додатках таблиця №3 (стор. 249) «Концептуальні тенденції прикрас країн Європи другої половини ХХ ст.» значною мірою компенсує це зауваження.
2. Поставлена проблема термінологічних дефініцій (стор. 6), на нашу думку, остаточно ще не вирішена. Приведені приклади відповідних термінів в англійській та німецькій мовах не стали належним аргументом для віднайдення українського відповідника, насамперед, до терміну «прикраси», який у даному дослідженні обіймає декілька термінів – «авторські прикраси», «концептуальні

прикраси», «студійні прикраси». Очевидно, що це питання ще залишається для подальших дискусій.

3. Для повнішої характеристики львівської школи авторських прикрас слід було б залучити твори ряду митців художнього скла, зокрема Марти Сухані та її прикраси у техніці т.зв. «синтезу технологій».

4. Повтор на стор. 51 та 55, що починається реченнями « Слід зазначити, що зв'язок з образотворчим мистецтвом...» і далі за текстом.

5. У тексті дисертації авторка не уникла русизмів: «опилки» (стор.212), «броші» (стор. 53, 211, 115, 225, 243, 276, 277) .

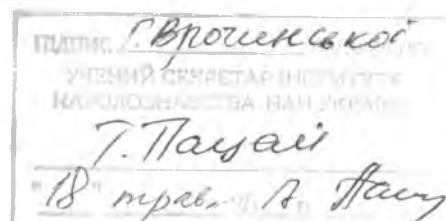
Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Кравченко Марти Ярославівни є структурованою, цілісною, завершеною науково-дослідною роботою, а отримані в ній результати вирішують завдання вивчення та аналізу особливостей розвитку мистецтва прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. із залученням європейського контексту, художніх вартостей та персоналій.

Оформлення дисертації та автореферату в цілому, з урахуванням вищезазначених зауважень, відповідає діючим нормативним документам.

Представлена дисертаційна робота відповідає вимогам, що висувуються до кандидатських дисертацій згідно з «Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року, а її авторка, Кравченко Марта Ярославівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво.

Офіційний опонент,
кандидат мистецтвознавства,
заступник директора з наукової роботи
Інституту народознавства НАН України

Ганна Врочинська

